

Fašizem mrtev, nestrpnost ostaja

GREGOR TOMC

Ko govorimo o pojavu fašizma danes, velja biti previden. Pojavi, ki jih oblikujemo s svojim delovanjem in razumevanjem sveta so enkratni. Nikjer se še niso pojavili pred tem in se nikoli več tudi ne bodo. Zato lahko po heraklitovsko rečemo, da je vse v neprestanem gibanju in da se ne da dvakrat stopiti v isto reko. Obstaja kratka resna nevarnost, da v primeru, ko opazujemo svet z očali preteklosti, v sedanje odnose vnašamo preživela razumevanja. Vendar pa je na drugi strani prav tako res tudi to, da kot človeška bitja vedno iščemo v sedanjih pojavih paralele s preteklimi in da za nas nič, kar se je zgodilo, ne more biti povsem drugačno od naše sedanje izkušnje sveta.

Fašizem je zgodovinsko gibanje, ki danes ne obstaja nikjer več. Vežal se je na konkretne zgodovinske okoliščine in osebe, ki so bili že pred pol stoletja vojaško poraženi, civilizacijsko delegitimirani in pravno izobčeni. Vendar pa to na drugi strani ne izključuje možnosti, da tudi danes obstajajo ekstremistična gibanja, ki spominjajo in se v nekaterih pogledih celo zgledujejo pri fašizmu (oz. nacizmu).

Recimo, da na abstraktno-analitičnem nivoju razločujemo desno fundamentalistične ideološke orientacije. Za njih je med drugim prav gotovo značilno tudi to, da povzdigujejo nacionalni status osebe do te mere, da dobi to že rasistična obeležja. Fašizem je skratka le en zgodovinski primer desnega fundamentalizma. Zato iz dejstva, da je bil v drugi svetovni vojni poražen, še ne moremo sklepati, da danes ne poznamo manifestacij desnega fundamentalizma.

Primeri nestrpnosti do tujcev (do pripadnikov drugih narodov ali ras) in nasploh do drugačnih (rockerjev, bikerjev, gayov, manjšinskih veroizpovedi itd.) so zelo prisotni tudi v sodobnem svetu. Spomnimo se samo na izbruh zločinskega šovinizma v zadnji balkanski vojni. Pogosto se te oblike nestrpnosti vežejo celo na politične stranke v demokratičnih državah (na primer v Italiji ali Franciji) in niso omejene le na avtoritarne politične kontekste (tretja Jugoslavija itd.).

V samostojni slovenski državi so prišli pojavi nestrpnosti bolj do izraza, saj smo kot narod prvič v položaju, da moramo vzpostavljati in ohranjovati meje do drugih narodov kot nacija. Rastoča nestrpnost se kaže v odnosu do pripadnikov drugih narodov bivše Jugoslavije, kot tudi v odnosu do pripadnikov sosednjih držav. Ta stališča pa so našla svoje somišljenike tudi med (zaenkrat še redkimi) skrajnimi desničarji v parlamentu.

V tem vidim aktualnost zoperstavljanja tistim, ki delujejo s pozicij nestrpnosti do drugačnih. Nesmiselno se mi jih zdi etiketirati s fašisti ali nacisti. Morda na ta način probleme celo prikrivamo oz. zamegljujemo. Pomembno se mi zdi namreč to, da ni nestrpnost do drugačnih nič bolj sprejemljiva tudi, če jo artikulira, na primer, Slovenska nacionalna desnica.